

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשע"ו, 2016
מספר השאלון: 221,022116

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק ב)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

עליך לענות על ארבע שאלות – שאלה אחת מכל פרק.

מבין השאלות שבחרת לענות עליהן, לפחות שתי שאלות חייבות לכלול קטע מקור.

פרק ראשון – (25x1) – 25 נקודות

פרק שני – (25x1) – 25 נקודות

פרק שלישי – (25x1) – 25 נקודות

פרק רביעי – (25x1) – 25 נקודות

סה"כ – 100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על שלוש שאלות – כל שאלה מפרק אחר.
אין חובה לבחור בשאלה שיש בה מקור.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-25 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב ב**טיוטה** (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות – שאלה אחת מכל פרק, מבין השאלות שבחרת, לפחות שתי שאלות חייבות לכלול קטע מקור.

נושא א – טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3.

1. מקור – החיים בגטאות

- א. הסבר את המטרות של הנאצים בהקמת הגטאות: מטרה אחת מוצהרת ושתי מטרות סמויות (לא מוצהרות). (13 נקודות)
- ב. הנאצים רצו ליצור אשליה של ממשל עצמי של היהודים בגטאות. הסבר כיצד אשליה זו באה לידי ביטוי בבול הדואר שלפניך.* (12 נקודות)

(מתוך ארכיון בית לוחמי הגטאות)

- * הכיתוב שבבול הדואר (בגרמנית): "דואר היהודים, גטו ליצמנשטט" (גטו לודז').
- * הדיוקן שבבול הוא של מרדכי חיים רומקובסקי, ראש היודנראט בגטו לודז'.

2. המעבר מדמוקרטיה לנאציזם

- א.** הסבר את הגורמים שסייעו לעליית המפלגה הנאצית לשלטון. (10 נקודות)
- ב.** למפלגה הנאצית לא היה רוב מוחלט עם עלייתה לשלטון. הסבר והדגם כיצד גייס השלטון הנאצי את תמיכת הציבור הגרמני. בסס את תשובתך על שניים מן התחומים האלה: טרור, תעמולה, חינוך. (15 נקודות)

3. "הסדר החדש"

- א.** "קבוש, שלוט, נצל" – היה קו מנחה במדיניות "הסדר החדש" של הנאצים. הסבר כיצד יישמו הנאצים את הקו המנחה הזה בפולין (בסעיף זה אכן לכתוב על המדיניות כלפי היהודים). (12 נקודות)
- ב.** הצג שלושה מן הצעדים שנקטו הנאצים נגד היהודים בפולין, מתחילת הכיבוש עד ריכוזם בגטאות, והסבר מה רצו הנאצים להשיג באמצעות צעדים אלה. (13 נקודות)

פרק שני (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6.

4. מקור – המרד בגטאות

א. לפניך קטע המתאר את ההתלבטויות של מארגני המרד בגטו ורשה.

קרא אותו וענה על השאלה שאחריו.

בארגון הלוחם החדש הסתמנו הבדלי גישות בנוגע למועד ההתקוממות ושיטות המאבק. צעירי הארגון, בני 18-19, היו חסרי סבלנות ותבעו לפתוח במעשי התגוננות בלא דיחוי; אין מקום וזמן לבחור באמצעים ולהתנות את עצם הפעולה בהכנה שיטתית, אלא להתחיל בהתקוממות ספונטנית, שבה יצוידו הלוחמים בסכינים, גרזנים וחומצות רעילות [...]. ראשי הארגון והמבוגרים יותר החליטו לפתוח בפעולה רק אחרי שיושג נשק חיוני וייקבעו דרכי התנגדות המותאמות למצב. הם הניחו כי התפרצות נועזת, שלא תישא אופי של מאבק מתוכנן מראש וממושך יותר, תעבור בלי רישום ובלי שתגרום נזק לגרמנים. הגרמנים יחסלו התקוממות כזאת בלא מאמצים, והלוחמים הנועזים יירשמו בטור הכללי של "אנשים שנורו במהלך הפינוי". לעומתם טענו הצעירים, כי הדרישות להשגת ציוד ולתכנון מרחיק ראות יותר ידחו את הפעולה למועד בלתי ידוע.

(מעובד על פי ל' גוטמן, יהודי וארשה 1939-1943, הוצאת יד ושם, 1977, עמ' 257)

הסבר דילמה אחת שעמדה לפני המורדים בגטאות ובאה לידי ביטוי בקטע. בתשובתך דון

בשיקולים של כל אחד מן הצדדים. (13 נקודות)

ב. תאר את ההכנות של תושבי גטו ורשה לקראת הלחימה בגרמנים, והסבר את התרומה של

הכנות אלה למרד. (12 נקודות)

5. יחס האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים

- א.** הסבר שלושה מן הגורמים שהשפיעו על היחס של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים. (13 נקודות)
- ב.** תאר כיצד פעל אחד מ"חסידי אומות העולם" (שמו, מעשיו ומניעיו), והצג שני דפוסי פעולה נוספים של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים. (12 נקודות)

6. "הפתרון הסופי"

- א.** הצג את הנושאים שהועלו לדיון בוועידת ואנזה, והסבר כיצד הטוטליות של "הפתרון הסופי" באה לידי ביטוי בוועידה זו. (13 נקודות)
- ב.** הסבר מדוע התקשו היהודים שחיו בגטאות להבין כי מטרת הנאצים היא השמדה טוטלית של העם היהודי. (12 נקודות)

נושא ב — בונים את מדינת ישראל במזרח התיכון

פרק שלישי (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 7-9.

7. מקור — שביתת הנשק ובעיית הפליטים

- א. הגדר את המושגים "שביתת נשק" ו"הסכם שלום", והסבר מדוע לא נחתם הסכם שלום בסיומה של מלחמת העצמאות. (10 נקודות)
- ב. לפניך קטע המתאר גורמים אחדים להיווצרות בעיית הפליטים הפלסטינים. **על פי הקטע**, הסבר את הגורמים להיווצרות בעיה זו הנובעים מהתנהלות הצד הערבי, ואת הגורמים הנובעים מהתנהלות הצד היהודי. (15 נקודות)

המפסידים הגדולים מן המלחמה היו הפלסטינים. בסיומה היו כ-700 אלף פלסטינים שגלו ממולדתם. היציאה של הפלסטינים מהשטחים שנועדו למדינה היהודית ביטאה בשלב הראשון את התמוטטות מערכות השלטון בחברה הפלסטינית ואת האנרכיה שהשתלטה עליה. בשלב השני, לאחר פלישת צבאות ערב, רבו המקרים שבהם פינה צה"ל את האוכלוסייה הערבית או גירש אותה והרס את כפריה, כדי למנוע את חזרתה. המלחמה הייתה לחיים או למוות [...]

הבריחה של הפלסטינים בשלב הראשון של המלחמה הותירה את הישראלים נדהמים ונפעמים, הם לא הבינו את התופעה: אוכלוסייה שלמה קמה ועזבה את מקום מחייתה, מותירה אחריה ערי רפאים [...]

המסקנה הייתה שמדינת ישראל אינה יכולה להתיר לערבים לחזור לבתיהם: הבריחה הייתה לפליטות.

(מעובד על פי א' שפירא, ככל עם ועם — ישראל 1881-2000, מרכז זלמן שזר, תשע"ד, עמ' 163-164)

8. המאבק בבריטים בשנים 1945-1947

א. המאבק של היישוב היהודי בבריטים בא לידי ביטוי בפעולות בכמה תחומים, ובהם התחום ה**צבאי**.

הסבר אחת מן המטרות של המאבק הצבאי, והצג שתי פעולות של היישוב בתחום זה. (12 נקודות)

ב. הצג את פרשת אקסודוס, והסבר מדוע היא הייתה לסמל המאבק למען ההעפלה. (13 נקודות)

9. החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947

א. הסבר מדוע יש הרואים בהצבעת ברית המועצות ובהצבעת ארצות הברית בעד תכנית החלוקה – "נס".

הצג את השיקולים של כל אחת מן המעצמות להצביע בעד התכנית. (13 נקודות)

ב. הצג את עיקרי התוכן של החלטת האו"ם שהתקבלה בכ"ט בנובמבר 1947 בנוגע לשאלת ארץ-ישראל. מה הייתה תגובת הערבים על החלטה זו, ומה הייתה תגובת היהודים על החלטה זו. (12 נקודות)

פרק רביעי (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 10-12.

10. מקור — עלייה וקליטה בשני העשורים הראשונים למדינה

לפניך קטע מן השיר "שיר השיירה" מאת עלי מוהר.

קרא אותו וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

שיר השיירה / עלי מוהר

בְּלוֹנוֹת רְבוֹת מְסֻפּוֹר דְּבָרְנוּ	וּמְכַל הַגְּלוּיֹת
וְזֶה אֶת זֶה כְּמַעַט בְּכָל־	וְעַם לֹל הַבְּעִיּוֹת
שְׁלֵא הַכְּרָנוּ	עַם נוֹצַר וְאַרְץ קָמָה
וּמְקוֹמוֹת רַבִּים מְאֹד עֲזָבְנוּ	וְשָׁפָה אֲשֶׁר נִרְדְּמָה
וְרַק מְקוֹם אֶחָד רָצִינוּ וְאַהֲבָנוּ	שׁוֹב הַתְּחִילָה מִתְעוֹרְרוֹת
וּמְקוֹמוֹת רַבִּים מְאֹד עֲזָבְנוּ	וּמִדְּבָרֹת וּמִדְּבָרֹת
וְאֵל הָאָרֶץ, אֵל הָאָרֶץ בָּאנוּ.	מְסַבֵּיב יְהִם הַסַּעַר
[...]	רַב הַקְּשִׁי וְהַצַּעַר
מְגֻטָּאוֹת וּמְחֻנוֹת הַגְּחֻנוּ	אֲבָל יֵשׁ עַל מָה לְשָׂמֵחַ
אֵל הַבְּצוֹת וְאֵל הַיְּשִׁימוֹן הַלְכָנוּ	יֵשׁ עוֹד אֲמָץ יֵשׁ עוֹד כֹּחַ.
מְקֻצוֹת עָרֵב, מְרוֹסְיָה וּפּוֹלִינְיָה	[...]
הַדְּלֻקָּנוּ אוֹר גַּם בְּדִימוֹנָה	
גַּם בְּדִגְנִיָּה.	

(מתוך האתר www.beitberl.ac.il)

א. הסבר את הגורמים לעלייה למדינת ישראל בשנות ה־50 וה־60 שבאים לידי ביטוי בשיר.

(10 נקודות)

ב. על פי השיר, הצג שני קשיים של העולים בתהליך הקליטה.

על פי מה שלמדת, הסבר שני קשיים של המדינה לקלוט את העולים. (15 נקודות)

11. תהליך הדה־קולוניזציה והשפעתו על היהודים

- א.** מהו תהליך הדה־קולוניזציה?
הסבר את השפעת מלחמת העולם השנייה על תהליך זה.
(13 נקודות)
- ב.** הסבר את ההשפעה של תהליך הדה־קולוניזציה על גורל היהודים בארצות האסלאם.
(12 נקודות)

12. מלחמת יום הכיפורים

- א.** קובעי המדיניות בישראל התבססו על הנחות מוטעות, לכן הופתעו כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים.
הצג הנחות אלה, והסבר את הקשר בינן ובין העובדה שישראל הופתעה כאשר פרצה המלחמה. (13 נקודות)
- ב.** הסבר את ההשפעה של מלחמת יום הכיפורים על מדינת ישראל בתחום הפוליטי, ואת השפעתה על יחסי ישראל־מצרים. (12 נקודות).

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך